

Minta

Минтæ

Минта

Recorded from Minta and Musabi Baysongurovs. Permanent residents of Dunta village. About 80 years old.

Записано от Минты и Мусаби Байсонгуровых. Постоянные жители села Дунта. Возраст - около 80 лет.

Recorded by A.P. Vydrin, Ju.V. Mazurova, O.I. Belyaev in Dunta village in 2009. Interlinearized by A.P. Vydrin.

Записывали А.П. Выдрин, Ю.В. Мазурова, О.И. Беляев в селе Дунта в 2009 г. Разбирала М.В. Дарчиева. Глоссировал А.П. Выдрин.

1.1	Минтæ	:	Мæ		фыд	руксаг	уæд	,	фарны	
	Минтæ		мæ=		фыд	рукс -аг	уæд		фарн	-ы
	Минтæ		мæ=		фыд	рукс -аг ₂	уæд		фарн	-ы
	Минта		POSS.1SG=		отец	свет SUF	быть.IMP.3SG		благодать	GEN

койтæ			уæд		ам	,	гыщцыл	чызг	ма
кой	-т	-æ	уæд		ам		гыщцыл	чызг	=ма
кой	-т	-æ ₁	уæд		ам		гыщцыл	чызг	=ма
упоминание	PL	NOM	быть.IMP.3SG		DemProх.IN		маленький	девочка	=ещё
					здесь				

уыдтæн	,	æмæ	мын		ахæм	хабар
уыд -тæн		æмæ	=мын		ахæм	хабар
уыд -тæн		æмæ	=мын		ахæм	хабар
быть PST.INTR.1SG		и	=1SG.ENCL.DAT		такой	случай

дзырдта-иу

дзырд	-т	-а		-	=иу
дзур	-т	-а			=иу
говорить	TR	PST.TR.3SG			=ITER

Минта: Мой отец, царствие ему небесное, пусть здесь только хорошее случается, я была еще маленькой, и он рассказывал мне такую историю.

1.2	Йер-иу		ацыдысты		куыстмæ	,	искадæм	,	особенно æхсæв
	йер	=иу	а- цыд -ысты		куыст -мæ		искадæм		æхсæв
	гьер	=иу	а- цæу -ысты		куыст -мæ		искадæм		æхсæв
	сейчас	=ITER	PV идти PST.INTR.3PL		работа ALL		куда-нибудь		ночь

,	æхсæв	,	гье	уæд-иу		федтой		хæйрæджытæ	
	æхсæв		гье	уæд =иу		фед	-т -ой	хæйрæджы	-т -æ
	æхсæв		гье	уæд =иу		фен ₁	-т -ой	хæйрæг	-т -æ ₁
	ночь		ну	тогда =ITER		PV+видеть TR	PST.TR.3PL	черт	PL NOM

Вот они ходили на работу или еще куда-то, особенно ночью, ночью и видели чертей.

1.3	Астауæй-иу		арт	скодтой		æмæ-иу	йæ			
	астæу	-æй	-	=иу	арт	с- код	-т -ой	æмæ =иу	йæ=	
	астæу ₂	-æй		=иу	арт	с- кæн	-т -ой	æмæ =иу	йæ=	
	середина	ABL		=ITER	огонь	PV	делать TR	PST.TR.3PL	и =ITER	POSS.3SG=

сарты	рагæпп-багæпп		кодтой		хæйрæджытæ
сарты	ра- гæпп	- ба- гæпп	код	-т -ой	хæйрæджы -т -æ
сарты	ра- гæпп	ба- гæпп	кæн	-т -ой	хæйрæг -т -æ ₁
через	PV прыжок	PV прыжок	делать	TR PST.TR.3PL	черт PL NOM

Они (черти) в середине разжигали костер и прыгали через него черти.

1.4	Æмæ дзы		нæ	тарстысты
	æмæ	=дзы	нæ	тарст -ысты
	æмæ	=дзы ₃	нæ	тæрс -ысты
	и	=3PL.ENCL.ABL	NEG	бояться PST.INTR.3PL

И они не боялись их.

1.5	Стæй уæд	,	дан	,	гъе уый		фæстæ	,	двадцать	восьмой год	куы
	стæй	уæд	=дан	гъе	уый		фæстæ	двадцать			куы
	стæй	уæд	=дан	гъе	уый ₂		фæстæ	двадцать			куы ₁
	потом	тогда	=мол	ну	DemDist.GEN		после	двадцать			когда

уыди	,	уæд	уыди		стыр	землетрясени	,	æмæ
уыд -и		уæд	уыд -и		стыр	землетрясени		æмæ
уыд -ис		уæд	уыд -ис		стыр	землетрясени		æмæ
быть PST.INTR.3SG		тогда	быть PST.INTR.3SG		большой	землетрясение		и

дан	,	гъе уæд	фæдæлзæхх	сты
=дан	гъе	уæд	фæ- дæл- зæхх	сты
=дан	гъе	уæд	фæ- дæл- зæхх	сты
=мол	ну	тогда	PV под земля	быть.PRS.3PL

А потом, говорит, в двадцать восьмом году случилось сильное землетрясение, и, говорит, тогда они провались под землю.

1.6	Поняли	,	нæ	?
			нæ	
			нæ ₅	
			PTCL	

Поняли, да?

1.7	Гъе уæд	,	дам	,	фæдæлзæхх	сты
	гъе	уæд	=дам	фæ- дæл- зæхх	сты	
	гъе	уæд	=дам	фæ- дæл- зæхх	сты	
	ну	тогда	=мол	PV под земля	быть.PRS.3PL	

Тогда, говорит, они провалились под землю.

1.8	И с тех пор их нету
	и с их нету

1.9 Но после этого ... По-осетински .
но

1.10 Уыйфæстæ	ма-иу	федтой	
уый	фæстæ =ма =иу	фед -т -ой	
уый ₂	фæстæ =ма =иу	фен ₁ -т -ой	
DemDist.GEN	после =ещё =ITER	PV+видеть TR PST.TR.3PL	

Потом тоже их видели.

1.11 Мæ	мадыфсымæр	гъе ардыгæй	цыди	, далаæ
мæ=	мад -ы фсымæр	гъе ардыгæй	цыд -и	далаæ
мæ=	мад -ы æфсымæр	гъе ардыгæй	цау -ис	далаæ
POSS.1SG=	мать GEN брат	ну отсюда	идти PST.INTR.3SG	там.внизу
	дядя			

Фæсналы	цардысты	, Фæсналмаæ	, æмæ Фæсналмаæ	нама
Фæснал -ы	цард -ысты	Фæснал -мæ	æмæ Фæснал -мæ	нама
Фæснал -ы	цæр -ысты	Фæснал -мæ	æмæ Фæснал -мæ	нама
Фаснал INESS	жить PST.INTR.3PL	Фаснал ALL	и Фаснал ALL	ещё.не

ныххæццæ	и	, гъе уæд	гъе уым	уæлнад
ных- хæццæ	и	гъе уæд	гъе уым	уæлнад
ны- хæццæ ₁	и	гъе уæд	гъе уым	уæлнад
PV смешанный	EXST	ну тогда	ну DemDist.IN	над дорогоу, у дороги
				достигнутый

уыди	, кæддæр	Бельги	куыста	ам	, æмæ
уыд -и	кæд -дæр	Бельги	куыст -а	ам	æмæ
уыд -ис	кæд -дæр ₂	Бельги	кус -а	ам	æмæ
быть PST.INTR.3SG	когда INDEF	Бельгия	работать PST.TR.3SG	DemProx.IN	и
				здесь	

дзы	... бани уыди	цыдæр	, уæлбыл
=дзы	бани уыд -и	цы -дæр	уæл- был
=дзы	бани уыд -ис	цы -дæр ₂	уæл- был ₁
=3SG.ENCL.INESS	баня быть PST.INTR.3SG	что INDEF	наверху край

Мой дядя шел отсюда, они жили в Фаснале, в Фаснал, и он не добрался еще до Фаснала, и там над дорогой, когда-то здесь Бельгия работала, и там... баня была, что-то такое, над обрывом.

2 Мусаби : На	, сталовый	...
на	сталовый	
на	сталовый	
PRED.NEG	столовая	

Неизв.: Нет, столовая...

3.1 Минтæ	: Сталовыйтæ	, дуканитæ	йедтæ	кæм
Минтæ	Сталовый -т -æ	дукани -т -æ	йед -т -æ	кæм
Минтæ	сталовый -т -æ ₁	дукани -т -æ ₁	ед ₁ -т -æ ₁	кæм
Минта	столовая PL NOM	магазин PL NOM	HES PL NOM	где

уыди	,	гъе	уырдаэм	куы	ныххæццаæ	ис	,	гъе	уæд
уыд -и		гъе	уырдаэм	куы	ных- хæццаæ	ис		гъе	уæд
уыд -ис		гъе	уырдаэм	куы ₁	ны- хæццаæ ₁	и		гъе	уæд
быть PST.INTR.3SG		ну	туда	когда	PV смешанный	EXST		ну	тогда

достигнутый

йæ	размæ	æргæпп	кодтой	æртæ	чызджы
=йæ	раз -мæ	æр- гæпп	код -т -ой	æртæ	чыздж -ы
=æй	раз -мæ	æр- гæпп	кæн -т -ой	æртæ	чызг -ы
=3SG.ENCL.GEN	перед ALL	PV прыжок	делать TR PST.TR.3PL	три	девочка GEN

вперёд

Минта: Столовые, магазины, что-то такое там было, и когда он дошел туда, ему навстречу выскочили три девушки.

3.2 О	,	æртæ	чызджы	,	æмæ	сыл	уыди	ирон
о		æртæ	чыздж -ы		æмæ	=сыл	уыд -и	ирон
о		æртæ	чызг -ы		æмæ	=сыл	уыд -ис	ирон
да		три	девочка GEN		и	=3PL.ENCL.SUPER	быть PST.INTR.3SG	осетин

формæ

формæ

формæ

форма

Да, три девушки, и на них была осетинская форма.

3.3 Ну	,	ирон	формæ	,	бамбардзысты	дæ
ну		ирон	формæ		ба- мбар -дзысты	=дæ
		ирон	формæ		ба- æмбар -дзысты	=дæ
		осетин	форма		PV знать FUT.3PL	=2SG.ENCL.GEN

Ну, осетинская форма, поймут тебя.

4 Мусаби :	Ирон	дарæс
	ирон	дарæс
	ирон	дарæс
	осетин	одежда

Неизв.: Осетинская одежда.

5.1 Минтæ :	Æмæ	сæ	куы	федта	,	ну
Минтæ	Æмæ	=сæ	куы	фед -т -а		ну
Минтæ	æмæ	=сæ	куы ₁	фен ₁ -т -а		
Минта	и	=3PL.ENCL.GEN	когда	PV+видеть TR	PST.TR.3SG	

фæтарсти	,	конечно	,	молодой	лæппу	,	фæлæ	хæдзармæ	куы
фæ- тарст -и		конечно		молодой	лæппу		фæлæ	хæдзар -мæ	куы
фæ- тæрс -ис		конечно		молодой	лæппу		фæлæ	хæдзар -мæ	куы ₁
PV бояться PST.INTR.3SG		конечно		молодой	мальчик		но	дом ALL	когда

ныххæццæ	и	уæд	рахаудта	ну	æвзæр
ных- хæццæ	и	уæд	ра- хауд -т -а	ну	æвзæр
ны- хæццæ ₁	и	уæд	ра- хау -т -а		æвзæр ₁
PV смешанный	EXST	тогда	PV падать PL PST.TR.3SG		плохой
достигнутый					
фæци	æмæ	рахаудта			
фæци	æмæ	ра- хауд -т -а			
фæци	æмæ	ра- хау -т -а			
PV+быть.PRS.3SG	и	PV падать PL PST.TR.3SG			

Минта: И когда он их увидел, ну, испугался, конечно, молодой человек, но когда он дошел домой, он упал в обморок, ну, ему стало плохо, и он упал.

5.2 Æмæ йæхи	куы	рæмбæрста	куы
æмæ йæ= хи	куы	р- æмбæрст -а	куы
æмæ йæ= хи	куы ₁	æр- æмбар -а	куы ₁
и POSS.3SG= REFL.GEN	когда	PV осознавать PST.TR.3SG	когда

рчыцыдта	уæд	æй	фарстой
р- чыцыд -т -а	уæд =æй		фарст -ой
æр- чыц -т -а	уæд =æй		фæрс -ой
PV приходит в сознание TR PST.TR.3SG	тогда =3SG.ENCL.GEN		спрашивать PST.TR.3PL

цы кæныс
цы кæн -ыс
цы кæн -ыс
что делать PRS.2SG

И когда он пришел в себя, его спросили, что с тобой.

5.3 Æмæ , дам , гъе афтæ , афтæ фæдтон	æртæ чызджы
æмæ =дам гъе афтæ афтæ фæд -т -он	æртæ чыздж -ы
æмæ =дам гъе афтæ афтæ фæн ₁ -т -он ₁	æртæ чызг -ы
и =мол ну так так PV+видеть TR PST.TR.1SG	три девочка GEN

И, говорит, так и так, я видел трех девушек.

5.4 Гъе уыдонæн дæр афтæ сæ	чъылтæ	размæ
гъе уыдон -æн =дæр афтæ =сæ	чъыл -т -æ	раз -мæ
гъе уыдон -æн =дæр афтæ =сæ	чъыл -т -æ ₁	раз -мæ
ну DemDist.PL DAT =PTCL так =3PL.ENCL.GEN	загиб PL NOM	перед ALL
	FOC	вперёд

сæ	æнгуылдзытæ	фæстæмæ
=сæ	æнгуылдз -ыт -æ	фæстæмæ
=сæ	æнгуылдз -т -æ ₁	фæстæмæ
=3PL.ENCL.GEN	палец PL NOM	обратно

У них пятки вперед были, а пальцы – назад.

5.5 Ну , потом я расскажу по-русски .
ну я

6 **Мусаби** : **Къæхтæ** , **фæстæмæ** , **къæхтæ** .
 къæх -т -æ фæстæмæ къæх -т -æ
 къах -т -æ₁ фæстæмæ къах -т -æ₁
 нога PL NOM обратно нога PL NOM

Неизв.: Ноги вывернуты, ноги.

7.1 **Минтæ** : **О** , **уыди** , **бирæ** , **гъе** **афтæ-иу** **сæ**
 Минтæ о уыд -и бирæ бирæ гъе афтæ =иу =сæ
 Минтæ о уыд -ис бирæ бирæ гъе афтæ =иу =сæ
 Минта да быть PST.INTR.3SG много ну так =ITER =3PL.ENCL.GEN

федтой , **мæ** , **фыдыхо** , **дæр-иу**
 фед -т -ой мæ= фыд -ы хо =дæр =иу
 фен₁ -т -ой мæ= фыд -ы хо =дæр =иу
 PV+видеть TR PST.TR.3PL POSS.1SG= отец GEN сестра =PTCL =ITER
 тетя

мын , **дзырдта** , **гъе** **уый** , **дæр-иу**
 =мын дзырд -т -а гъе уый =дæр =иу
 =мын дзур -т -а гъе уый₁ =дæр =иу
 =1SG.ENCL.DAT говорить TR PST.TR.3SG ну DemDist.NOM =PTCL =ITER

сæ , **афтæ** **куыд** , **федтой** .
 =сæ афтæ куыд фед -т -ой
 =сæ афтæ куыд₂ фен₁ -т -ой
 =3PL.ENCL.GEN так как PV+видеть TR PST.TR.3PL

Минта: Да, было много, их видели, моя тетя (сестра моего отца) мне тоже рассказывала, как их видели

7.2 **Ме** , **фсин** , **дæр** , **мын** , **дзырдта** ,
 ме= фсин =дæр =мын дзырд -т -а
 мæ= æфсин =дæр =мын дзур -т -а
 POSS.1SG= свекровь =PTCL =1SG.ENCL.DAT говорить TR PST.TR.3SG
 FOC

йæ , **фыдимæ** , **кæмдæр** , **галуæрдоны** , **дæлæ** , **кæмтты**
 йæ= фыд -имæ кæм -дæр галуæрдон -ы дæлæ кæм -тт -ы
 йæ= фыд -имæ кæм -дæр₂ галуæрдон -ы дæлæ ком -т -ы
 POSS.3SG= отец COMIT где INDEF арба.для.быков INESS там.внизу ущелье PL INESS

цыдысты , **æмæ** , **æхсæвы** , **арт** , **ныккодтой** , **æмæ**
 цыд -ысты æмæ æхсæв -ы арт нык- код -т -ой æмæ
 цæу -ысты æмæ æхсæв -ы арт ны- кæn -т -ой æмæ
 идти PST.INTR.3PL и ночь INESS огонь PV делать TR PST.TR.3PL и

арты , **сæрты** , **гæппытæ** , **кæнынц** .
 арт -ы сæрты гæпп -ыт -æ кæн -ынц
 арт -ы сæрты гæпп -т -æ₁ кæн -ынц₁
 огонь GEN через прыжок PL NOM делать PRS.3PL

Моя свекровь тоже рассказывала, как она со своим отцом где-то в запряженной быками повозке ехала в

ущелье, и ночью они [черти] разожгли костер и прыгают через костер.

Нужно отметить здесь употребление формы комитатива. В грамматике [Исаев 1966] замечает, что в уаллагкомском диалекте отсутствует морфологический комитатив, значение совместности передается так же, как и в дигорском диалекте, с помощью послелого хæццæ.

7.3	Æмæ	гыццыл	чызг	уыди	æмæ	йæ	фыды
	æмæ	гыццыл	чызг	уыд -и	æмæ	йæ=	фыд -ы
	æмæ	гыццыл	чызг	уыд -ис	æмæ	йæ=	фыд -ы
	и	маленький	девочка	быть PST.INTR.3SG	и	POSS.3SG=	отец GEN

фарста		уыдон	дан	цы	сты
фарст	-а	уыдон	=дан	цы	сты
фæрс	-а	уыдон	=дан	цы	сты
спрашивать	PST.TR.3SG	DemDist.PL.NOM	=мол	что	быть.PRS.3PL

И она была маленькой девочкой, и спрашивала своего отца, что, говорит, это такое.

7.4	Æмæ	дан	тæрсгæ	ма	кæн	бад
	æмæ	=дан	тæрс -гæ	ма	кæн -*0	бад -*0
	æмæ	=дан	тæрс -гæ	ма	кæн -*0 ₁	бад ₁ -*0 ₁
	и	=мол	бояться CONV	NEG	делать IMP.2SG	сидеть IMP.2SG

А он, мол, не бойся, сиди.

8	Мусаби	Уыдон	дам	уæртæ	хæйрæджытæ
		уыдон	=дам	уæртæ	хæйрæджы -т -æ
		уыдон	=дам	уæртæ	хæйрæг -т -æ ₁
		DemDist.PL.NOM	=мол	вон	черт PL NOM

сæхицæн	æртытæ	кæнынц
сæ=	хицæн	æр -тыт -æ
сæ=	хицæн	кæн -ынц
POSS.3PL=	REFL.DAT	гъер -т -æ ₁
	сейчас PL	кæн -ынц ₁
	NOM	делать PRS.3PL

Неизв.: Это, говорит, черти себе костры разжигают.

9.1	Минтæ	О	сæхицæн	дам	æртытæ
	Минтæ	о	сæ=	хицæн	=дам æр -тыт -æ
	Минтæ	о	сæ=	хицæн	=дам гъер -т -æ ₁
	Минта	да	POSS.3PL=	REFL.DAT	=мол сейчас PL NOM

скодтой	æмæ	дам	сæхи	тавынц
с- код	-т -ой	æмæ	=дам	сæ=
с- кæн	-т -ой	æмæ	=дам	сæ=
PV	делать TR	и	=мол	POSS.3PL=
	PST.TR.3PL			REFL.GEN
				гъер PRS.3PL
				тав -ынц
				тав -ынц ₂

Минта: Да, себе, мол, костры разожгли и, мол, греются.

9.2	Ахæм	йедтæ	уыди
	ахæм	йед -т -æ	уыд -и
	ахæм	ед ₁ -т -æ ₁	уыд -ис
	такой	HES PL NOM	быть PST.INTR.3SG

Такое всякое было.

9.3	Иннаэ	хатт	та	ма	мæ	фыдæн	йæ
	иннаэ	хатт	=та	=ма	мæ=	фыд -æн	йæ=
	иннаэ	хатт	=та	=ма	мæ=	фыд -æн	йæ=
	другой	раз	=же	=ещё	POSS.1SG=	отец DAT	POSS.3SG=

фыдыфсымæры		лæппу	къолхозы	бригадирæй	куыста	
фыд -ы	фсымæр	-ы	лæппу	къолхоз -ы	бригадир -æй	куыст -а
фыд -ы	æфсымæр	-ы	лæппу	къолхоз -ы	бригадир -æй	кус -а
отец GEN	брат	GEN	мальчик	колхоз INESS	бригадир ABL	работать PST.TR.3SG

æмæ	куыстæй	цыди	изæрæй	талынджы
æмæ	куыст -æй	цыд -и	изæр -æй	талындж -ы
æмæ	куыст -æй	цау -ис	изæр -æй	талынг -ы
и	работа ABL	идти PST.INTR.3SG	вечер ABL	темнота INESS

А в другой раз моего отца двоюродный брат работал в колхозе бригадиром и возвращался с работы поздно вечером.

9.4	Æмæ	йæ	разæй	къуыбылой	бафтыди	къуыбылой
	æмæ	йæ=	раз -æй	къуыбылой	ба- фтыд -и	къуыбылой
	æмæ	йæ=	раз -æй	къуыбылой	ба- æфтау -ис	къуыбылой
	и	POSS.3SG=	перед ABL	клубок	PV прибавлять PST.INTR.3SG	клубок

И перед ним покати́лся клубок, клубок.

9.5	Æмæ-иу	къуыбылойы	куы	федта	уæд-иу
	æмæ =иу	къуыбылой -ы	куы	фед -т -а	уæд =иу
	æмæ =иу	къуыбылой -ы	куы ₁	фен ₁ -т -а	уæд =иу
	и =ITER	клубок GEN	когда	PV+видеть TR	тогда =ITER

æрлæууыди	æмæ	та-иу	къуыбылой	дæр
æр- лæууыд -и	æмæ	=та =иу	къуыбылой	=дæр
æр- лæуу -ис	æмæ	=та =иу	къуыбылой	=дæр
PV стоять PST.INTR.3SG	и	=же =ITER	клубок	=PTCL FOC

æрлæууыди
æр- лæууыд -и
æр- лæуу -ис
PV стоять PST.INTR.3SG

И когда он видел этот клубок, останавливался, и клубок тоже останавливался.

Интересно нехарактерное для литературного языка употребление генитива с неодушевленным прямым дополнением.

9.6	Æмæ	та-иу	йер	... Хъауырбег	хуынди	ам
	æмæ	=та =иу	йер		хуынд -и	ам
	æмæ	=та =иу	гъер		хуин -ис	ам
	и	=же =ITER	сейчас		зваться PST.INTR.3SG	DemProx.IN
						здесь

фарны		койтæ		уæд	,	рухсаг	уæд	,	æмæ
фарн	-ы	кой	-т	-æ	уæд	рухс	-аг	уæд	æмæ
фарн	-ы	кой	-т	-æ ₁	уæд	рухс	-аг ₂	уæд	æмæ
благодать	GEN	упоминание	PL	NOM	быть.IMP.3SG	свет	SUF	быть.IMP.3SG	и

та-иу	...	куы-иу		ракъахдзæф	кодта	,	уæд
=та	=иу	куы	-	=иу	ра- къахдзæф	код	-т -а
=та	=иу	куы ₁		=иу	ра- къахдзæф	кæн	-т -а
=же	=ITER	когда		=ITER	PV шаг	делать	TR PST.TR.3SG тогда

та-иу		къуыбылой	дæр	ракъахдзæф	кодта	.
=та	=иу	къуыбылой	=дæр	ра- къахдзæф	код	-т -а
=та	=иу	къуыбылой	=дæр	ра- къахдзæф	кæн	-т -а
=же	=ITER	клубок	=PTCL	PV шаг	делать	TR PST.TR.3SG
			FOC			

И опять вот... Каурбег его звали, пусть здесь случается только хорошее, царствие ему небесное и... когда он делал шаг, и клубок тоже катился (букв. делал шаг).

9.7	Æмæ	та-иу		æрлæууыдис	,	цы	у	,	зæгъгæ
	æмæ	=та	=иу	æр- лæууыд	-ис	цы	у		зæгъ -гæ
	æмæ	=та	=иу	æр- лæуу	-ис	цы	у ₁		зæгъ -гæ
	и	=же	=ITER	PV стоять	PST.INTR.3SG	что	быть.PRS.3SG		сказать CONV

И он останавливался опять, что, мол, это такое.

9.8	Афтæмæй	цыди	,	цыди	,	æмæ	фæцыдæр
	афтæмæй	цыд	-и	цыд	-и	æмæ	фæцыдæр
	афтæмæй	цау	-ис	цау	-ис	æмæ	фæцыдæр
	так	идти	PST.INTR.3SG	идти	PST.INTR.3SG	и	спрятанный, исчезнувший

и	,	æмæ	куыддæр	хæдзармæ	æрхæццæ	и	æмæ	афтæ	дуар
и		æмæ	куыд	-дæр	хæдзар	-мæ	æр- хæццæ	и	æмæ афтæ дуар
и		æмæ	куыд ₂	-дæр ₂	хæдзар	-мæ	æр- хæццæ ₁	и	æмæ афтæ дуар
EXST	и	как	INDEF	дом	ALL	PV смешанный	EXST	и	так дверь

байгом		кодта		æмæ	бацыди	,	афтæ	
бай- гом		код	-т -а	æмæ	ба- цыд	-и	афтæ	
ба- гом		кæн	-т -а	æмæ	ба- цау	-ис	афтæ	
PV	открытый	делать	TR	PST.TR.3SG	и	PV идти	PST.INTR.3SG	так

рахаудта	,	йæхи		нал	бамбæрста		
ра- хауд	-т -а	йæ=	хи	нал	ба- мбæрст	-а	
ра- хау	-т -а	йæ=	хи	нал	ба- æмбар	-а	
PV	падать	PL	PST.TR.3SG	POSS.3SG= REFL.GEN	больше.не	PV осознавать	PST.TR.3SG

æмæ	рахаудта		
æмæ	ра- хауд	-т -а	
æмæ	ра- хау	-т -а	
и	PV падать	PL	PST.TR.3SG

Так он шел, шел, и он [клубок] куда-то делся, и как только он дошел домой и открыл дверь, и вошел, так упал в обморок, потерял сознание и упал.

9.9 **Æмæ цас фæци афтæ , стæй йæхи куы**
 æмæ цас фæци афтæ стæй йæ= хи куы
 æмæ цас фæци афтæ стæй йæ= хи куы₁
 и сколько PV+быть.PRS.3SG так потом POSS.3SG= REFL.GEN когда

рæмбæрста , уæд та йæ бафарстой
 р- æмбæрст -а уæд =та =йæ ба- фарст -ой
 æр- æмбар -а уæд =та =æй ба- фæрс -ой
 PV осознать PST.TR.3SG тогда =же =3SG.ENCL.GEN PV спрашивать PST.TR.3PL

гъе уый дæр , цы кодтай , цы рцыди
 гъе уый =дæр цы код -т -ай цы р- цыд -и
 гъе уый₂ =дæр цы кæн -т -ай цы æр- цæу -ис
 ну DemDist.GEN =PTCL что делать TR PST.TR.2SG что PV идти PST.INTR.3SG
 FOC

И сколько он пробыл в таком состоянии [неизвестно], затем, когда пришел в себя, его тоже спросили, что с тобой, что случилось.

9.10 **Æмæ йæ радзырдта , афтæ æмæ , дам**
 æмæ =йæ ра- дзырд -т -а афтæ æмæ =дам
 æмæ =æй ра- дзур -т -а афтæ æмæ =дам
 и =3SG.ENCL.GEN PV говорить TR PST.TR.3SG так и =мол

афтæ федтон
 афтæ фед -т -он
 афтæ фен₁ -т -он₁
 так PV+видеть TR PST.TR.1SG

И он рассказал, так, мол, и так, я видел.

9.11 **Ну ... Йер ... Могу перевести на русский язык**
 ну йер на русский язык
 гъер русский
 сейчас